

TROUW TOT AAN DEN DOOD

Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu.

IJ waren in hetzelfde pension — als men hun thuis ten minste met dien weidschen naam niet te veel eeraandeed — zij, de bescheidene, aardige winkeljuffrouw uit het groote bloemenmagazijn op den hoek van de hoofdstraat in een onzer academiesteden, hij, de jonge semi-arts, die door hard vossen en het geven van privaattlessen zijn doel moest trachten te bereiken.

Gewoonlijk nam zij van haar medebewoners van het pension „Smit” zoo goed als geen notitie: 't lag nu eenmaal niet in haar aard conversatie te houden met menschen, die ze slechts weinig kende, ook al woonden die dan met haar onder een zelfde dak. Ditmaal evenwel scheen er een uitzondering op til op dien reeds meerdere jaren stipt opgevolgden regel. Meermalen namelijk gebeurde het dat ze 's avonds bij het naar huis gaan „meneer Zwart”, zooals de hospita „hem” destijds had voorgesteld voor zich uit zag gaan, en zonder dat ze het eigenlijk zelf recht wist, keek Henriëtte hem dan met belangstelling na. Er was iets in den jonkman dat haar interesseerde. Hij was zoo geheel anders dan studenten van het gewone type. Niets in hem of aan hem, dat den student verried. Niet dat opvallend drukke gedoe, geen opzichtig fladderende das of breedgerande in alle mogelijke bochten gewrongen flambard, geen kakelbont geruit costuum met hel gekleurde sokken en lakschoenen met veters van buitengewone breedte, zelfs geen abnormaal dikke wandelstok, niets van dat alles. Eenvoud scheen hem voor alles te bekoren, ja, die eenvoud in z'n kleeding naderde zelfs op een bedenkelijke wijze het schamele. Z'n broekspijpen vertoonden aan den onderkant minder sierlijke rafelige plekjes en de knopen van z'n jas begonnen hier en daar leelijk te bungelen en neiging te vertoonen om afvallig te worden.

Het ging Henriëtte werkelijk aan het hart! Hoe gemakkelijk zou zij dat niet even kunnen opknappen! Een paar verloren oogenblikjes waren daarvoor meer dan voldoende! Maar hoe dat aan te leggen? Daar zat ze op 'n avond over te piekeren, toen haar hospita haar met veel omhaal van woorden vertelde hoe 'n solied persoon die meneer Zwart toch wel was: die ging nooit 's avonds uit, dronk niet, zat altijd maar te studeeren of voor dagbladen te schrijven om geld te verdienen voor zijn verdere studie! „Zouden wij dan z'n garderobe niet eens een beetje kunnen opknappen?” liet Henriëtte zich daarop ontvallen. „Ongemerkt natuurlijk en anders hebt u het gedaan, hoor!” Dat vond juffrouw Smit een echt leuk idee; meneer was het heusch best waard, maar zij zelf had er geen tijd voor, dus Henriëtte moest het naaiwerk doen. Zij zou dan wel zorgen dat broek en jas — om te beginnen — een poosje van de voorkamer naar de achterkamer verhuisden, als meneer in bed lag. Zoo gezegd, zoo gedaan. Een paar dagen later reeds had de verhuizing plaats. Tot bij middernacht zat Henriëtte met pijnlijke accuratesse de studentepunje te repareeren: elke knoop kreeg een beurt, elke naad werd nauwkeurig onderzocht, de uitgerafelde broekspijpen zorgvuldig bijgewerkt, en ten slotte had ze er zelf schik in, dat alles er nu weer zoo knapjes uitzag. En dat was haar een voldoende belooning voor de paar uurtjes, die ze er langer voor had moeten opblijven!...

„Ongemerkt natuurlijk en anders heeft u het gedaan!” luidde de overeenkomst met de hospita, maar juffrouw Smit deed in één opzicht voor geen enkele andere hospita onder: dergelijke afspraakjes en beloften gingen haar het eene oor in en het andere oor uit. Toen meneer Zwart dan ook aangenaam verrast door de metamorfose van z'n kleeding belangstellend informeerde aan wie hij die goedheid had te danken, flapte ze er onmiddellijk uit:

„O, dat heeft juffrouw Henriëtte, die hier op de achterkamer woont, gisterenavond effen geleverd!”

't Spreekt vanzelf, dat zulk een weldaad een persoonlijke dankbetuiging overwaard was en zoo werd dien zelfden avond aan Henriëtte's deur geklopt. Op haar „binnen” trad „hij” op haar toe. Henriëtte werd vuurrood tot achter de ooren, begreep ineens: juffrouw Smit had geklapt! Eerst vond ze het gemeen, maar och, wat stak er eigenlijk ook in! Ze had er immers niets mee misdaan, dat zij een medemenschen een kleinen dienst had bewezen, en met een luchtig:

„Och meneer, spreekt u me toch niet van dank! Wat beteekent zoo'n kleinigheid voor een meisjeshand?” stuitte zij z'n vloed van welgemeende dankbetuiginkjes. De jonkman lachte en toen hij Henriëtte daarbij vroolijk aan-

keek, zag hij in een paar oprechte, blauwe, zielvolle oogen, en zij ontdekte in de zijne dien warmen, openhartigen blik, die dadelijk vertrouwen wekt. Het ijs was gebroken, de vriendschap beklonken!...

De eene dienst is den anderen waard, vond meneer Zwart, en daar Henriëtte graag las, leende hij haar af en toe eens een boek. Bij die gelegenheden bleven ze dan wel eens even saam praten, eerst veelal over boeken, die ze beiden kenden, later ook wel over henzelf, vertelden elkaar van hun leven en hetgeen achter hen lag, en omdat ze beiden meer leed dan lief op hun levenspad hadden ondervonden, voelden ze zich hoe langer zoo meer tot elkander aangetrokken, lotgenooten immers als het ware!

Juffrouw Smit, de alziende en aiwetende hospita, deed net alsof ze niets merkte van die vriendschap, maar zoo nu en dan moest ze toch eens een kleine toespeling maken, als ze met Henriëtte alleen was.

„Misschien vindt u hier uw geluk nog, juffrouw!” was

op weg naar huis, arm in arm, herhaalden ze nog eens hoe mooi het toch wel was geweest. Thuis was alles donker, een lucifer moest het noodige licht verspreiden op de nauwe trap. Doch voor het eerste houtje knetterend was ontvlamd, voelde de jongeman een arm zachtkens om z'n hals geslagen en den warmen adem van een mond, die in zijn oor fluisterde: „Ik dank je hartelijk, George!” en zonder zich ook maar één oogenblik te bedenken, louter gehoor gevend aan een innerlijken aandrang, trok hij het meisje dicht naar zich toe en kuste haar langen innig. Enkele seconden lag ze zoo in z'n armen, bedwelmd als het ware, toen plotseling zich bezinnend, rukte zij zich heftig los en snelde zonder een woord meer te zeggen in het donker de trap op, naar haar kamer. Lachend volgde hij haar, zich verheugend, dat eindelijk het oogenblik was gekomen, waarop alle twijfel was weggenomen: hun vriendschap verkeerd in groote, onmetelijk groote liefde.

Hoe lachte hem nu ineens de toekomst tegen, de toekomst die zich anders vaak zoo zwart, zoo dreigend aan hem had voorgedaan!...

Den volgenden dag liet Henriëtte zich heelemaal niet zien. 's Avonds kwam ze ook niet op den gewonen tijd van haar winkel. Zou ze niet wel zijn? Of... zou ze zich soms schamen, dat ze zich een oogenblik door haar gevoelens had laten overmeesteren? Dat was niet noodig: voor liefde behoeft men zich immers niet te schamen?

Juffrouw Smit kon hem maar gedeeltelijk uit den droom helpen: Henriëtte was dien middag op een ongewonen tijd thuis gekomen, erg zenuwachtig naar het scheen, had haar heele hebben en houden bijengepakt en was heengegaan, zoo zij beweerde naar een familielid, dat plotseling ernstig ongesteld was geworden en haar had laten roepen. Wat moest hij daar nu wel van denken? Vertrokken, zonder een enkelen afscheidsgroet, zonder zelfs een lettertje voor hem achter te laten. Daar stak iets achter, dat hij moest zien gewaar te worden.

Gejaagd vloog weldra zijn pen over het papier, opheldering vragend van hetgeen hem zoo duister leek. Aan haar winkel zou men haar adres wel weten, dus daaraan richtte hij zijn schrijven. Lang behoefde hij niet op antwoord te wachten. De volgende dag reeds bracht opheldering in dezen vorm:

„Lieve George,

Je vraagt me, waarom ik zoo overhaast en spoorloos ben verdwenen en ik wil je de ware reden daarvan niet verhelen. Ik weet nu, dat ik je zielslief heb en juist daarom moesten we scheiden: wij passen niet bij elkaar. Een arm meisje als ik kan niet de vrouw worden van een dokter, dat noemt de wereld „geen passende partij”. Het zou je in de achting van het groote publiek doen dalen, en tot dien prijs mag ik mijn geluk niet koopen.

Ik dank je hartelijk voor je vriendschap, George! Wees gelukkig in je verder leven, daarvoor zal steeds bidden

Henriëtte.

P.S. Doe alsjeblieft geen moeite me weer te ontmoeten, want, heusch, dan zou ik genoodzaakt zijn, mijn betrekking vaarwel te zeggen, en je weet, dat dat het eenige is, waarvan ik moet leven.”

Diep getroffen door die woorden, kwam de jonkman in opstand tegen de wereld, die niet hooren wil van een huwelijk uit liefde, niet anders wil dan het huwelijk beschouwen als een koop, niet vraagt of de karakters van de betrokken partijen met elkaar overeenstemmen, maar alleen nauwkeurig weegt

of de portemonnaie van de jonge menschen, die elkaar eeuwige trouw gaan zweren wel net even zwaar is. En aan den anderen kant moest hij Henriëtte bewonderen, die, met opoffering van haar eigen geluk, zoo resoluut den knoop had doorgehakt, zeggend: „Mijn plaats kan daar niet zijn, ik zal gaan!”

En het ergste van alles was, dat hij niet eens mocht trachten haar terug te krijgen, want hij wist maar al te goed, dat ze door geen macht ter wereld van haar zienswijze zou zijn af te brengen.

Lang treurde hij over haar verlies, maar meer en meer bruisten de van alle kanten aanstormende golven des levens over haar beeld heen en ten slotte lag het nog slechts als een schaduw op den bodem zijner ziel.

Verscheidene jaren waren sinds vervlogen. Henriëtte stond nog steeds achter de toonbank, zij het dan ook reeds lang in een andere zaak. Op zekeien dag bestelde men haar een schat van bloemen, die direct bezorgd moesten

Shakespeare's Hamlet bij Verkade. Links Ophelia, Enny Vrede, rechts Hamlet, Eduard Verkade.

(Foto Couvee).

het nu eens. „Opgepast nu, dan wordt u nog eens mevrouw!” luidde het dan weer.

Henriëtte was echter van die opmerkingen heelemaal niet gediend. Van zoo iets was immers heelemaal geen sprake. 't Was niets dan reine, zuivere vriendschap tuschen hen. Dan moest juffrouw Smit onwillekeurig lachen: ze kende dat soort vriendschap! En Henriëtte vroeg zich dan later zelf ook wel eens af, of niets dan louter vriendschap haar zoo bond aan haar buurman vóór, maar een recht antwoord op die vraag durfde zij nooit te geven. Ze wist nog niet. Zoo ging de zomer heen en de winter met z'n genoegens brak aan. Henriëtte had nog nooit een opera gezien, dat liet haar salaris niet toe, hoe dolgraag ze het ook zou hebben gewild. Was het derhalve te verwonderen, dat zij met beide handen aangreep, toen haar broederlijke vriend haar voorstelde saam eens Faust te gaan zien?

Een genotvolle avond volgde, meer nog wellicht door het gevoel, dat ze samen waren, dan door het spel. En